

§ 12

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 om indsættelse af et nyt kapitel *forkastedes* med 85 stemmer mod 8; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8 om en ny affattelse af § 13, § 13 i den ændrede affattelse og §§ 14 og 15 *vedtoges uden afstemning.*

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om universiteternes styrelse.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 115) findes i tidenden sp. 3291, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1937).

Der var stillet 35 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af *Sigsgaard* og *Kjær Rasmussen* (se tillæg B. sp. 2197).

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Orla Møller: Jeg skal ikke trætte forsamlingen med nogen lang kommentar til ændringsforslaget uden for betænkningen. Mit parti agter at afholde sig fra at stemme vedrørende ændringsforslaget.

Om de øvrige ændringsforslag vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger. Det ligger jo sådan, at når der er så stærke spændinger imellem synspunkterne, som tilfældet er på dette lovforslags område, sker det let, at alt, hvad der har den mindste smule positiv karakter, forsvinder i uenighedens mal-

strøm. For at det ikke skal ske i dette tilfælde, vil jeg gerne med et par enkelte punkter ridse noget af det positive op, som udvalgsarbejdet har ført med sig.

Vi har fået en placering af folkeuniversiteternes arbejde, og jeg noterer med glæde, at det arbejde, de private organisationer har øvet igennem år, nu også har fået en placering i dette styrelseslovforslag.

Der er også i betænkningen kommet nogle bemærkninger, som gør, at vi kan få stærkere kontrol med de midler, der bruges på forskningens område, og jeg bør også nævne, at der er kommet nogle sætninger om et koordinerende organ for prioritering og overvejelse af alle opgaver inden for de forskellige universitetsorganer. Det er positive ting, der sammen med nogle ændringsforslag har forbedret nogle ting i det oprindelige lovforslag, og som vi må hilse med tilfredshed.

Men når dette er sagt, er der også grund til at sige, at vi fra mit partis side er særdeles utilfredse med det resultat, vi nu står over for efter udvalgsarbejdet. Vi har ladet denne utilfredshed komme til udtryk i en lang række ændringsforslag. Nogle af dem har fået tilslutning fra socialistisk folkeparti, ligesom vi har kunnet give tilslutning til nogle af de af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag. Vi har med vore ændringsforslag ønsket at præcisere nogle hovedsynspunkter, som jeg kort skal gøre rede for.

Vi er principielt af den opfattelse, at alle, der arbejder på et universitet, det gælder lærere i forskellige grader, det gælder det øvrige personale, det gælder studenterne, bør have indflydelse på styringen af universitetets forhold. Næste skridt for en styrelseslov må derfor være at give hver person sin stemme ved valg til de forskellige organer.

For at nå frem imod denne situation mener vi, at det er rigtigt at få fastslået, at det ikke-videnskabelige personale ikke blot får sæde i institutrådene, men også i fakultetsrådene og i konsistorium, og vi har stillet ændringsforslag, der følger dette op.

I studienævnene får studenterne 50 pct.s indflydelse. Konsekvensen af et sådant synspunkt må enten være, at det er beregnet som en slags narresut, eller også må man følge synspunktet op ved at give 50 pct.s

[Orla Møller.]

indflydelse i de øvrige organer; vi har valgt det sidste.

En del af vore ændringsforslag tilsigter en præcisering af kompetenceforhold de forskellige organer imellem og en klarere formulering af rammerne. Det gælder således ændringsforslagene om fakultetsråd og fagråd i § 7 og § 8 og ændringsforslag nr. 17, der klargør, at det er fakultetsrådet, der afgør kompetencefordelingen mellem institutråd og studienævn. Til §§ 7 og 10 er der ændringsforslag, som søger at klare studienævnens forhold.

Et væsentligt synspunkt for socialdemokratiet har været at fastholde Studenterrådets ret til at repræsentere studenterne i forholdet til universitetsorganerne, og vi har derfor stillet et ændringsforslag af denne linje til § 11, hvori det tydeliggøres, at Studenterrådet selv finder sin organisationsform og sin form for repræsentation i universitetets styrelsesorganer.

§ 13 har vi fundet anledning til at foreslå ændret, så det tydeligt fremgår, at det i denne paragraf omtalte møde skal være af orienterende karakter, ligesom vi har ønsket, at den særlige understregning af erhvervslivets deltagelse bør udelades. Vi har naturligvis intet imod, at erhvervslivets folk er repræsenteret ved et sådant møde, men der er også andre grupper, som bør være med, og det er urigtigt at fremhæve én frem for alle andre; med vort ændringsforslag bliver der bedre balance i tingene.

Endelig stiller vi ændringsforslag om en slags forsøgsparagraf, så ministeren får mulighed for at give tilladelse til sammensætning af styrelsesorganer på en anden måde, end lovforslaget opererer med. Vi har endog formet den så forsigtigt, at det skal ske efter indstilling fra universitetet. Heroverfor stiller regeringspartierne med et forslag, der skal læse udviklingen fast på de forsøgsordninger, der er i kraft ved lovens ikrafttræden. Jeg kan ikke tilbageholde min forundring: det er dog et ejendommeligt udtryk for såkaldt liberal konservatisme, og det er et direkte misfoster af radikalisme.

Det fremgår i det væsentlige af udvalgsbetænkningen, hvordan socialdemokratiet vil stemme. Jeg skal dog tilføje, at vi agter at undlade at stemme vedrørende de ændringsforslag, der har nr. 8, 11, 15, 16 og 23,

alle stillet af SF, fordi disse ændringsforslag principielt drejer sig om systemet hver person sin stemme og derudover om nedlæggelse af det teologiske fakultet. Vi anser det i forbindelse med det sidste for rigtigere, at en overvejelse af problemerne om hovedområderne får en mere systematisk bearbejdelse, og vi peger i betænkningen på, at også et pædagogisk-psykologisk hovedområde kan tænkes at skulle indgå i overvejelserne.

Vi stemmer imod ændringsforslagene nr. 3 og 5, hvor det drejer sig om rektors funktionsperiode.

Vi har meget stærke indvendinger imod ministerens ændringsforslag nr. 6, 13, 24, 28, 29 og 34. Vi kommer vel ikke i den situation, at vi får mulighed for at stemme imod dem, men de giver ingen mulighed for placering af det ikke-videnskabelige personale, og de udrenser totalt ordet Studenterrådet af loven, hvad der for os er en meget væsentlig ting.

Det fremgår med al tydelighed af de ændringsforslag, som mit parti her stiller, og af de bemærkninger, jeg har gjort, at vi er højst utilfredse med dette lovforslag, og jeg skal ikke lægge skjul på, at udvalgsarbejdet også bortset fra de få positive ting, jeg har kunnet pege på, har været en stor skuffelse. Af frygt for at få en reprimande fra formanden skal jeg lade være med i detaljer at skildre den isnende fornemmelse af afmagt, man kan komme til at stå over for i en opposition, når man pludselig står foran den lukkede dør: nu er sagen afgjort i 3 partier i fællesskab, og så er der ikke ret meget mere at snakke om.

Jeg skal dog alligevel ikke undlade en sarkastisk bemærkning om, at der er langt fra en sådan form for udvalgsarbejde til det, der med det pæne ord kaldes et samarbejdende folkestyre.

Jeg skal vel så måske også kort i denne tristhed indrømme, at der var nogle enkelte ting, som blev foreslået ændret, nogle oplagte urigtigheder i formuleringen blev trukket tilbage. Men bortset fra det må jeg betegne ændringsforslagene i al almindelighed fra regeringspartierne side som tilbageskridt i forhold til det oprindelige.

Studenterrådet eksisterer ikke efter dette lovforslag; jo, jeg ved godt, at man i udvalget har fået ministerens tilsagn om, at Studenterrådet vil få økonomiske midler til sit

[Orla Møller.]

arbejde — jeg siger med vilje dette, før andre triumferende skal komme op og belære mig om det. Jeg ved også godt, at studenterrådet har en lang række opgaver at tage sig af, men der må vel alligevel være en hensigt med, at man så totalt bortraderer Studenterrådet af denne lovgivning. Det kan være, at ministeren og hans væbnere her i salen vil fortælle mig, at der naturligvis er disse mange opgaver, og at man oven i købet vil have muligheder for ved opstilling ved valgene til de forskellige organer at være det ledende styre i alle disse ting. Se, alt det ved jeg godt. Men jeg spørger: hvad er årsagen til, at de studerendes råd i universitetssammenhænge vurderes helt anderledes end studerendes råd ved andre højere læreanstalter? Så sent som den 25. august 1969 udsendtes kgl. anordninger om forholdene på de to tandlægeskoler, Polyteknisk Læreanstalt, Danmarks Ingeniørakademi, Den farmaceutiske Højskole, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Handelshøjskolen i Århus. Alle disse anordninger bærer navnet Helge Larsen; i dem alle er der næsten enslydende paragraffer om studentrepræsentationen gående ud på, at de studerendes råd er den af den pågældende institution anerkendte repræsentation for de studerende, og at rådet selv fastsætter sine vedtægter og ordner sin repræsentation i de styrende organer.

Er det dog ikke rimeligt på denne baggrund at spørge: er disse anordninger udtryk for ministerens principielle holdning? Anordningerne har han jo nemlig kunnet lave uden at spørge regeringspartierne. Er ministeren blevet klemt til en anden holdning over for studenterne? Jeg skal heller ikke her undlade at bringe en enkelt sætning fra førstebehandlingen i erindring. Det er den af hr. Knud Bro, som man kan finde i Folketingstidende 1969-70, sp. 3297, hvor der blev sagt ord om, at der er plads nok herinde til dem, der vil diskutere politik og være med til at træffe politiske beslutninger. Jeg opfattede dengang en sådan udtalelse, jeg ved ikke, om jeg skal sige som en letsindighed eller som en slags utæthed, hvor det smuttede ud, hvad der egentlig var meningen med at give studenterrådet en anden placering. Men jeg spørger: Er det det, der er filosofien i forslaget? Så lad os da bare få

det klart at vide. Ministeren har i hvert fald, så vidt jeg kan se, en principielt helt anden holdning til de studerende ved de andre læreanstalter end til de studerende ved universiteterne. Jeg har ikke svært ved at forstå, at studenterne søger efter motiver, og jeg er dybt forundret over, at ministeren har ladet sin mangel på logik afsløre så tydeligt, som det er tilfældet her.

Jeg er yderligere forundret over, at ministeren og regeringspartierne har taget deres stilling på den måde, som tilfældet er, når ingen af dem kan være uvidende om, at konsistorium ved Københavns universitet med et altovervejende flertal har tilsluttet sig det synspunkt, at de studerendes repræsentanter til konsistorium og fakultetsråd vælges af studenterrådet med tilføjelsen: i overensstemmelse med studenterrådets vedtægter. Det er ikke blot studenterne, regeringen vil se hen over hovedet på med dette forslag, det bliver også de personer, der sidder midt i problemerne og har givet udtryk for deres synspunkter med hensyn til, hvad der skal nås, og hvad der kan nås i et dagligt samarbejde.

Jeg synes, regeringens lovforslag er noget af en stærk udfordring til professorer og andre lærere og studenter.

Hertil skal jeg så blot føje, at socialdemokratiet ikke kan have lod og del i ansvaret for et lovforslag, der på denne måde tilsidesætter hensynet til saglige synspunkter fra de områder, loven er tænkt at skulle gælde for.

Knud Bro: Efter det lange og trælse arbejde med dette lovforslag, hvor der har været så mange detaljer og så mange ting at tage hensyn til, var det helt befriende at høre hr. Orla Møller i dag med visionens kraft bevæge sig i de høje sfærer. Der er et gammelt nordjysk ordsprog, der siger, at man skal holde sig til jorden, i hvert fald med den ene ende.

Hr. Orla Møller drog de ord frem, som jeg sagde ved førstebehandlingen om, at der er plads nok til politik her i folketingset. Det er en sætning, som jeg måske burde uddybe ved lejlighed. Jeg synes ofte, at vi mangler flere fra en yngre generation herinde, som har en hel del politiske ideer, som også repræsenterer en ny form for tænkning, men det kommer der nok ikke i denne sag. Det, jeg har villet sige med den bemærkning, er,

[Knud Bro.] Det vil være naturligt at det, vi først og fremmest skal tage hensyn til, er, at relevante organisationsinteresser repræsenteres i de organer, vi skaber. Jeg vil også gerne tilføje, at relevante interesser for studerende naturligvis er mere end blot at bestemme enkelte læreres ansættelse, forskning osv., det har selvfølgelig også en hel del at gøre med hele den samlede forskningspolitik, hele den samlede uddannelsespolitik, men der er altså også en grænse, hvor partipolitikken begynder, og hvor organisationspolitikken slutter.

Men i øvrigt har dette lovforslag jo været diskuteret meget her i huset og uden for huset. Der har været spillet på hele det demokratiske register. Vi har oplevet en aktivitet og et engagement, som vi sjældent har set, og man har vel lov til at spørge, nu da vi er ved at være ved vejs ende, er det egentlig ikke det, vi gerne vil? Personlig har jeg syntes, at det har været overordentlig morsomt at være med i dette her, og jeg har ikke de triste erfaringer, som hr. Orla Møller har; tværtimod synes jeg, vi har prøvet at nærme os hinanden, og vi har prøvet at nå et godt resultat, og jeg takker også hr. Orla Møller for den indsats, han har ydet på dette område.

Jeg synes i det hele taget, denne debat har afsløret nogle nye muligheder for en snak sammen tværs over nogle generationsskel og nogle andre skel, og jeg vil meget nødig, at det indtryk, som jeg har her, ikke deles af folketinget, at folketinget skulle hæfte sig for meget ved disse krigskarle, som jo har oprådt i en række år, og som stadig væk taler om deres brostene og andre ting; de er og bliver en minoritet, som er mest interessant ud fra en støjbetragtning. Langt de fleste og de ansvarlige af de mennesker, som leder organisationerne, og som har rådgivet os fra studenterside i denne sag, har været ansvarlige mennesker, som har haft en anden indstilling på nogle punkter, end vi har, men mennesker, som vi har kunnet forstå, og jeg synes i allerhøjeste grad, at vi herfra også skulle medvirke til at nedbryde den

generationskløft eller den opfattelseskloft, som utvivlsomt er skabt af det, der er sket i Vesteuropa i de senere år. Man har vel også lov til at spørge, om vi somme tider her i huset er en lille smule for traditionelle og en lille smule for sure, og vice versa har vi jo ofte spurgt studenterne, om de ikke var det.

På en række punkter har vi snakket os til rette om noget, som jeg synes er både nyt og godt, i forbindelse med dette lovforslag. Jeg tror i øvrigt, at den lov, vi behandler i dag, er en af de mest avancerede overhovedet i verden. Jeg tror også, at den vil sætte en masse nyt i gang, og jeg vil understrege, at der påhviler os alle et ansvar for, at det bliver en lov, som bliver frugtbar, sådan at man har et materiale, som er væsentligt og godt, når man skal revidere den næste gang.

Jeg skal kort omtale nogle af ændringsforslagene, nemlig dem, jeg synes det er væsentligst at knytte en bemærkning til, og skal først sige, at jeg synes, det er helt naturligt, at vi har accepteret hr. Orla Møllers ændringsforslag med hensyn til en præcisering af universiteternes pligt til at udbrede kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og dens resultater. Jeg mener også, det var rigtigt, vi rettede det, således at stipendiater og andre videnskabsrekrutter, eller hvad man skal kalde dem, også vil blive valgbare og få stemmeret.

Med hensyn til det ikke-videnskabelige personale vil jeg gerne sige, at jeg synes, det er vigtigst, at disse er vel repræsenteret i institutrådene, men jeg er i øvrigt enig i det synspunkt, at man skal bruge samarbejdsudvalgstanken.

Demæst kommer vi til det punkt, som har været den varmeste kartoffel i denne sag, nemlig spørgsmålet om valgmetoden. Her vil jeg gerne sige, at de erfaringer, vi har haft fra arbejdet, synes jeg har vist os, at det, der må gøres, er det, vi har gjort, nemlig at sige: all right, så laver vi et fuldstændig frit og fuldstændig demokratisk valg. Alle, der er immatrikuleret, har en stemme, og den kan de afgive, hvor de vil.

[Knud Bro.]

Og så kan jeg godt se, at der kan være nogle, som kan bekymre sig for organisationer osv. og sige: ja men er det nu ikke farligt for disse organisationer? Dertil vil jeg gerne sige, at jeg betragter disse organisationer som væsentlige og som et naturligt led i arbejdet, og der har ikke været tale om, at de skulle undrages støtte, sådan som den findes på finansloven, men på den anden side måtte den fulde konsekvens af det ønske, som rejstes meget stærkt for os om direkte valg og direkte demokratiske valg, være den, vi har draget, og det synes jeg er væsentligt.

Med hensyn til forbindelsen mellem forskning og undervisning vil jeg gerne sige, at her finder vi det naturligt, at de studerende er repræsenteret, hvor disse afgørelser træffes, først og fremmest i institutrådene.

Med hensyn til de kollegiale råd, som skal nedsættes, vil jeg også gerne understrege, at det har været i udvalgets ånd, at disse råd naturligvis fik en forholdsmæssig repræsentation på samme måde, som hele lovforslaget i øvrigt arbejder med det.

Med hensyn til fakultetsrådene og bedømmelsesudvalgene synes jeg også, at der sker en forenkling, og jeg synes også, der er en substans i det, som er rigtig: dette med, at man nu kun får bedømmelsesudvalg, som indstiller, og at rådene derefter træffer afgørelsen. Det vil jo i hvert fald betyde, at de, som vi har ønsket at få repræsenteret i hele dette system, også har en mulighed for at påvirke afgørelsen her. Jeg synes, at dette både ud fra en videnskabelig, en saglig og en politisk betragtning er tilfredsstillende og rigtigt.

Endvidere vil jeg sige, at vi har lagt vægt på — det forstår jeg skal fremgå af anordningerne — at forskningen også vil blive kanaliseret på en sådan måde, at den vil komme til kendskab og blive påvirket efter samme principper eller samme filosofi, som vi i øvrigt har lagt i denne lovgivning.

Endelig skal jeg sige som det næstsidste af det, jeg gerne vil omtale, at jeg finder det helt naturligt, at offentlighedsprincippet kommer til at gælde på universiteterne. Man har fra studenternes side tidligt i forhandlingerne ønsket et udskiftelighedsprincip, sådan at man kunne skifte ud. Det har vi ikke fundet hensigtsmæssigt. Vi har ment,

at folk måtte have en vis arbejdstid; også af hensyn til de modparter, de skulle forhandle med, har vi fundet det rimeligt, at de i hvert tilfælde sad i en vis rimelig periode. Men på den anden side har vi lagt meget stor vægt på, at disse mennesker kommer til at arbejde efter et offentlighedsprincip, sådan at de, der har valgt dem, kan følge med i, hvordan de styrer tingene.

Til sidst skal jeg sige, at jeg takker ministeren, fordi han har udvist det mod, at han har turdet påtage sig — ikke at binde sig, men dog at antyde, at det er hans vilje meget hurtigt, nemlig i 1971, at tage stilling til spørgsmålet om den centrale styring af alt det, vi nu arbejder med og har arbejdet med hele dagen. Jeg har tidligere gjort mig til talsmand for direktoratstanken. Jeg skal styre min utålmodighed og vente med at hæfte nogen betegnelse på det, men blot sige: efter det, vi har lavet her i dag; hr. minister, betragter vi det som helt alvorligt, at vi nu i løbet af meget kort tid når frem til en central styring, så vi kan planlægge for et samlet område. Det er, om jeg så må sige, den naturlige afslutning på dagens mange beslutninger og lange debatter.

Enggaard: Det lovforslag, der nu er til anden behandling, vil blive gennemført med en række ændringer, men ændringer af en sådan karakter, at de ikke ændrer hovedlinjerne i det fremsatte lovforslag. Hovedsigtet er fortsat en integration af lærerkræfterne. Det er spørgsmålet om at give medindflydelse for såvel studerende som lærerkræfter af forskellig art i de organer, som skal lede de forskellige trin af universiteternes virksomhed, og det er et spørgsmål om, at der fastsættes regler for, hvordan disse ting skal foregå.

Jeg tror, det er væsentligt, at der gennem lovgivningen fastsættes hovedregler for, hvordan disse ting skal fungere, og vi har fra venstres side fra første begyndelse lagt megen vægt på, at regeringen tog det initiativ at fremsætte et forslag om universiteternes styring, sådan at disse ting, som er af meget stor betydning for samfundets videre udvikling og også har en meget stor økonomisk og menneskelig rækkevidde, kan være under et parlamentarisk ansvar i egentlig forstand.

Jeg tror, at universiteterne, som jo er statsinstitutioner, skal varetage samfunds-

[Enggaard.]

interesser, og disse samfundsinteresser er i vidt omfang også sammenfaldende med de studerendes interesser, men det er samfundet, der må fastlægge og bestemme de rammer, som er de væsentlige for, hvordan systemet skal fungere, også ud fra den betragtning, at det jo er samfundet, som betaler regningen.

Det er et hovedindtryk hos mig efter den megen diskussion, der har været omkring universitetsstyrelseslovgivningen, at mange af de diskussioner, der er ført, de angreb, der er ført frem, har været baseret på udenværker i systemet: valgmetoder, valgperioder og andre ting, og i mindre grad har været rettet imod indholdet, virkemåden og effektiviteten af systemet. Jeg tror, det vil være nyttigt, om der nu efter den lange og hårde strid i de senere måneder kunne koncentreret flere kræfter om at få universiteterne til at fungere bedst muligt som undervisningssteder og forskningssteder ud fra de meget betydelige interesser for alle grupper, som dette rummer.

Der er brugt hårde ord i debatten, utvivlsomt vel også hårdere ord, end det ved eftertanke vil blive fundet berettiget af debattens parter senere hen. Jeg kunne ikke lade være med at tænke på, da jeg hørte socialdemokratiets ordfører i denne sag, hr. Orla Møllers vel holdte tale, som var præget af meget stærke ord, at jeg ønsker i virkeligheden for hr. Orla Møller, som jo er et elskeligt og rart menneske, at han aldrig må komme i den situation at skulle være landets undervisningsminister og varetage dette ansvar. Da ville hr. Orla Møller med rette kunne sige: min værste fjende er mine gamle taler.

Der har været nogle afgørende skillelinjer imellem oppositionen på den ene side og regeringspartierne på den anden side, som først og fremmest har været baseret på spørgsmålet om indflydelsens størrelse for studenterne, om den skulle være af størrelsesordenen $\frac{1}{3}$, eller om den skulle være 50 pct. eller, som et par mindretal har ment, efter systemet én mand én stemme. Det kan diskuteres frem og tilbage, hvorvidt den ene eller den anden af disse tankegange er mest demokratisk; jeg tror imidlertid, at det kun vil være de mest yderliggående, som vil gå til systemet én mand én stemme, og at det derfor næppe er noget, som for nærværende

har praktisk interesse ved behandlingen af dette lovforslag.

Om ændringerne vedrørende valgmetoden til konsistorium vil jeg sige, at jeg kan tiltræde den ændring, som er foreslået af ministeren. Man kan ved listevalg, hvis man ønsker at afholde listevalg, opnå det, at de forskellige faglige eller uddannelsespolitiske opfattelser kan komme til udtryk i de forskellige organer, og det gælder såvel for studentersiden som for lærersiden. Jeg lægger vægt på det forhold, at valgmetoden for disse to grupper i princippet bliver ens, sådan at man kan dele sig efter anskuelser, som man måtte have med hensyn til, hvordan uddannelsespolitik eller faglige spørgsmål skal ordnes.

Studenterrådet kommer således slet ikke ind i lovens bestemmelser om valg til universitetsorganerne, men jeg betragter det alligevel som en given ting, at studenterrådet, som ministeren også har givet udtryk for det over for folketingsudvalget, igennem sin bevilling på finansloven fortsat skal støttes på en sådan måde, at det vil kunne opfylde den lange række af opgaver i forhold til studenterne og andre, som studenterrådet vitterlig har. Men da studenterne så kraftigt har ønsket, at bestemmelserne om studenterrådets sammensætning kom ud af loven, ser jeg ingen årsag til, at man skulle opretholde dem.

I forbindelse med udvalgsarbejdet synes jeg også, at der er sket en værdifuld afklaring af studienævnenes kompetence. Jeg skal ikke gå i detaljer her, men henviser til betænkningens formuleringer og de optrykte bilag, som uddyber spørgsmålet.

Men jeg vil gerne understrege værdien af, at det fra ministeriets side sikres, at det væsentlige indhold i uddannelserne er ens dér, hvor en uddannelse kan erhverves ved flere forskellige universiteter eller læreanstalter. Jeg tror, det er nødvendigt, at uddannede kandidater, som søger samme stilling, kan bedømmes efter en fælles målestok. En sådan målestok er en sammenlignelig eksamen, og uden at eksaminere derfor skal være tro kopier af hinanden ved forskellige læreanstalter, må der alligevel være et sådant væsentligt fælles indhold, at en sammenligning er rimelig.

Vi har fra venstres side allerede ved lovforslagets første behandling understreget

[Enggaard.]

den værdi, som det ville have, om der kunne findes udvej for, at nyansatte professorer kunne deltage i ledelsen af institutterne. Det er jo efter denne lovs vedtagelse ikke nogen selvfølge på grund af valgsystemet til universiteternes forskellige organer. Jeg tror, det i visse tilfælde vil have betydning for den fornyelsesproces og den effektivitet ved institutterne, som nye professorer i de fleste tilfælde skulle betyde. Jeg tror desuden, at det i mange tilfælde vil være af betydelig værdi ved ansættelse af professorer udefra, hvad enten de nu kommer fra erhvervslivet eller de kommer fra udlandet, at man ved opslaget af stillingen kan stille i udsigt, at professoren for en årrække kan deltage i ledelsen af instituttet. Af hensyn til forskningen, som professoren jo antagelig i fremtiden må forudsættes at være leder af, kan man ikke undvære en sådan mulighed, og jeg er derfor glad for, at betænkningen har gjort positive bemærkninger om den.

Jeg vil gerne kort omtale problemet omkring administrators stilling, som har været behandlet i udvalget, og hvor der også i forbindelse med ændringsforslag sker en klarlægning af administrators stilling i forhold til konsistorium som valgt organ. Jeg tror, det er rigtigt, at administrators stilling beskrives og afgrænses også med hensyn til selve stillingens funktion.

Jeg tror, der er behov for, at vi i den nærmeste tid gør meget ud af at undersøge det personalebehov, der ved universiteterne vil være i fremtiden. Vi må sige, at det er svært konkret at bedømme dette personalebehov i dag. Dette hænger sammen med, at der fra ministerens side er bebudet undersøgelser af, hvordan en central styring af universiteterne bedst kan foretages, og at det i meget høj grad må afhænge af udfaldet af disse undersøgelser, hvilket behov man personalemæssigt har ved det enkelte universitet og i en sådan central styringsfunktion.

Fra venstres side ønsker vi ikke at lægge os fast på, om man ved en sådan central styring af universiteterne skal satse på, at det er departementet i undervisningsministeriet, der udrustes til at kunne klare denne betydelige administrative opgave, eller om der må etableres et særligt organ mellem ministeriet og de enkelte universiteter til at

lede disse ting. Jeg tror, det er væsentligt, at disse ting undersøges grundigt, sådan at en afgørelse hviler på et solidt grundlag.

Jeg tror, at der i forbindelse med konsekvenserne af denne lov mange steder ved andre læreanstalter end universiteterne vil være spænding om, hvorvidt nu de hovedprincipper, som er nedfældet i universiteternes styrelseslov, i fremtiden også skal overføres til andre højere læreanstalter. Jeg ville om dette sige, at jeg føler ikke noget behov for, at man slavisk kopierer universiteternes styrelseslov ved de enkelte læreanstalter, men jeg finder det rimeligt, at det med hensyn til de bærende principper i denne lovgivning, spørgsmålet om indflydelsens organisation og rækkevidde, så nogenlunde er den samme ordning, man gennemfører også ved andre læreanstalter end universiteterne. Jeg tror derfor, at principperne om indflydelsen i hvert fald må være analoge.

Jeg skal med disse ord på venstres vegne anbefale at stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag, og jeg må derfor allerede af den grund anbefale, at man stemmer imod de af forskellige mindretal inden for som uden for betænkningen stillede ændringsforslag.

Samuelson: Man kan i hvert fald ikke sige, at folketinget ikke har interesse for uddannelse og uddannelsesforhold. Nu går vi på, er det 4. eller 5. time om disse sager?

Det lovforslag, som vi nu har til anden behandling, har været så stærkt omdiskuteret i de sidste måneder, ja, næsten i de sidste år, at der må være grænser for, hvad der kan tilføjes af nyt til debatten. Noget meget væsentligt er, at det nu efter mange, mange års forløb er lykkedes at få folketinget til at være ansvarlig for universiteternes styrelse, idet det er folketinget, der skal lovgive for, hvordan der skal styres. Man må jo egentlig være forbløffet over, at det først er sket nu, at det ikke er sket for mange år siden.

Dernæst er det efter min mening en god ting, at alle universiteter nu vil være statsinstitutioner. Vi kan ligeledes være tilfredse med, at vi får integrationen gennemført. Og lad mig så sige — i betragtning af den opstandelse og panik, der var, da lovforslaget var til første behandling, og hvor man fra mange sider udtalte, at nu var der intet at

[Samuelson.]

ændre, nu var lovforslaget nærmest lov, det var det indtryk, man fik — at når man ser på de mange ændringsforslag, der foreligger, og det gælder ikke alene oppositionens, men også regeringens, så er det virkelig lykkedes at komme igennem med ændringer, alle, mener jeg, af særdeles positiv karakter.

Da vi startede ved første behandling, var det, som om § 11 var hele sagen. Det var denne utålelige indgriben i studenternes organisationsret, som man demonstrerede så voldsomt imod. Jeg mener, vi har nået en lykkelig udgang på denne debat omkring § 11 derved, at vi nu siger, at enhver, der er immatrikuleret ved universitetet, har stemmeret. Jeg ved godt, at det især fra socialdemokratiets side er blevet sagt, at det er urimeligt at gøre det på denne måde, idet man derved sætter studenterrådet delvis ud af spillet. Det kan jeg nu slet ikke se at studenterrådet vil blive; studenterrådet kan opstille lister ligesom alle andre, og det må dog efter min mening være rimeligt, at alle studerende, uanset hvem de er, må have medindflydelse ved, at de har deres stemme og kan stille op og man kan få det, man kalder et forholdstalsvalg. Nu må vi jo huske, at denne sag er en sag om mange penge — ca. 500 mill. kr. skal administreres — og derfor ville det være ulykkeligt, hvis det endte med, at man fik en front af studenter på den ene side over for lærere og professorer på den anden side.

Jeg håber, at de studienævn, som nu bliver etableret, og hvor der er 50 pct. studenterindflydelse og 50 pct. indflydelse fra lærere og professorer, vil kunne bevise, at dette paritetsforhold kan komme til at fungere effektivt, og at man vil få brudt fronterne, så at der ikke vil være en mur mellem studenterne på den ene side og lærerne på den anden side.

I de øvrige organer ender vi så med at få 33 $\frac{1}{3}$ pct. studenterindflydelse og 66 $\frac{2}{3}$ pct. indflydelse fra lærere og professorer. Jeg er af den overbevisning, at det er i studienævne, studenterne har deres største interesser, at de har færre interesser i de andre organer. Men nu ved vi, at der visse steder er forsøg i gang med andre procentsatser end de her nævnte, og derfor synes jeg, det er en udmærket ting, at man kan fortsætte med de forsøg, der er i gang, hvis studenter

og lærere er enige om det, og hvis konsistorium kan godkende det.

Jeg ved godt, at man fra forskellig side har presset på for at få mulighed for at lave yderligere forsøg; men som jeg har sagt flere gange før, betragter jeg denne lov med disse fantastiske mange organer, der skal i funktion, som et forsøg i sig selv, og jeg tror, det er meget sjældent, at man har vedtaget så omfattende og så ny en institution, som vi får her, og så oven i købet har indsat en revisionsparagraf, således at loven skal tages op til revision i løbet af ganske kort tid. Jeg ville simpelt hen være bange for det, hvis man tillod yderligere forsøg. På baggrund af de mange forhandlinger, der har været på universiteterne, inden lovforslaget blev fremsat, kunne man nære frygt for, at man ville fortabe sig i procedure og procenter og forberedelser til revisionen af loven fremfor at få den lov, vi nu sætter i søen, til at fungere. Jeg vil mene, det vil være betydelig vigtigere, at vi nu får noget erfaringsmateriale med denne lov, inden vi tager den op til revision i 1972-73.

Det er meget vigtigt, at vi også har fået den bestemmelse, at vi så vidt muligt skal se at få en central styring af universiteterne allerede i 1971. Hvordan den så skal laves, må vi se at finde ud af, men i betragtning af, at vi tidligere på eftermiddagen har lokaliseret nye universitetscentre, må det være på høje tid, at vi finder en eller anden form for central styring.

Må jeg så lige sige, at en af de ting, som har vakt megen utilfredshed, er de årlige møder, der skulle holdes mellem universiteterne på den ene og forskellige andre på den anden side. Man har hørt frygtelige ting om, at nu skulle erhvervslivet til at have indflydelse på forskningen, og man har lavet slagord om „forskning for folket“. Jeg mener i og for sig, at hvor ophidset debatten end startede, har den haft noget frugtbart over sig, man har fået diskuteret disse forskningsproblemer. Men lad mig understrege, at der på intet tidspunkt, hverken da lovforslaget blev fremsat eller nu på dette tidspunkt ved overgangen til tredje behandling, har været nogen, der har drømt om andet, end at det kan dog være af en vis værdi, at universiteterne kommer i kontakt med befolkningen. Og det er såmænd ikke alene erhvervslivet; jeg har da også tænkt

[Samuelson.]

mig, at man f. eks. i det filosofiske fakultet kunne have en vis interesse i at snakke med gymnasielærere. Mange af dem, der bliver uddannet ved det filosofiske fakultet, går jo ud i gymnasieskolen, og en vis vekselvirkning, en udveksling af erfaringer, kan dog ikke skade. Det er jo stærkt understreget, at disse møder vil være orienterende, der kan ikke træffes beslutninger af nogen som helst art.

Det er altså mit håb, at den lov, vi nu får, og som efter min mening er et meget stort fremskridt, vil komme til at fungere således i de kommende 2 år, at vi, når vi kommer til lovrevisionen, kan sige, at vi gjorde rigtigt, og at man til den tid eventuelt kan gå videre. Men det kræver altså en indsats af studenter og lærere.

Morten Lange: Da vi havde dette meget spændende lovforslag til første behandling, gjorde jeg ministeren opmærksom på, at forslaget på en lang række punkter havde fejl og mangler, inkonsekvenser, allerede ud fra sine egne principper. Jeg må indledningsvis bemærke, at der under udvalgsarbejdet er sket væsentlige forbedringer i det lovforslag, ministeren oprindeligt kom med. Så længe man accepterer ministerens hovedprincipper som de vejledende, må man anerkende, at inden for den begrænsning er det lykkedes ministeren at finde frem til forbedringer, som ikke kan kaldes uvæsentlige; det drejer sig f. eks. om en bedre afgrænsning af det videnskabelige personale og en lang række andre enkeltposter.

Men det, som i virkeligheden er til debat i dag, er jo nok tre principper. Det er tre principper for demokrati ved universiteterne, som er fremlagt i form af ministerens lovforslag, i form af ændringsforslag fra socialdemokratiet og meget nær på linje hermed fra VS og i form af ændringsforslag fra socialistisk folkeparti. Måske jeg kunne sige det på den måde, at for 2-3 år siden ville ministerens lovforslag formodentlig af samtlige forslagsstillere være blevet anset for et meget progressivt og fremskridtsvenligt forslag. Men i denne branche er der åbenbart noget om, at udviklingen rider hurtigt, og det, som endog var fremskridtsvenligt, er allerede ved at være lidt gammelt ret kort

efter. Man kan tydeligt spore en udvikling på området, som man må fastslå hører til de politisk meget hastige.

I den forbindelse tror jeg nok, at jeg vil begynde med at nævne det forslag, som socialistisk folkeparti har fundet frem til som det princip, vi mener er det rigtigste, nemlig at betragte universitetet som en enhed og en helhed, studenter, lærere, ansatte af alle mulige arter. Det er i virkeligheden denne samlede gruppe, som har en samlet interesse i universitetets drift, vi skal skabe en demokratisk ordening for. Det er nok sikkert, at der mellem disse forskellige kategorier findes modsætninger af forskellig art, men det er endnu mere grundlæggende, at de 3, 4, 5 eller hvor mange kategorier man vil gøre det til, først og fremmest har fælles interesser. De har fælles interesser i universitetets ekspansion, i gode arbejdsforhold, bevillingsforhold osv. osv. Derfor er det et af de tilfælde, hvor en samlet fremtræden og en samlet valghandling, en samlet forfatning, har sin rimelighed og efter vor opfattelse burde have været lovforslagets ledende princip. Loven ville ikke have glemt nogen af de kategorier, som hører til inden for universitetets mure, den ville have stillet dem alle sammen lige, og det ville have ført til, at vi havde fået en virkelig og ægte demokratisering inden for universitetet.

Det er også ganske karakteristisk, at dette system har man fra studenterside fremhævet som det, man burde stræbe imod, men det er, som om studenterne selv har givet det et skær af fjernhed, der slet ikke harmonerer med, at man i et nordisk land som Finland har haft udarbejdet lovforslag, som gik meget langt i den retning, så jeg tror, at studenternes forsigtighed her i virkeligheden har været ude af plads. Jeg mener, at tiden aldeles ikke er umoden til et sådan skridt, og det er også ganske karakteristisk, at socialdemokratiet i sine ændringsforslag finder frem til lignende tankegange, at det er noget, som vi må udvikle os heni, mod, og jeg har i debatterne fornemmelsen af, at man efterhånden har syntes, at denne udvikling skulle være kortere og kortere. Jeg mener, at denne udvikling i virkeligheden er så langt fremme, at vi med sindsro nu her og i dette år kunne gennemføre en fuld demokratisering af valgmetoderne og

[Morton Lange.]

styrelsesformerne ved universiteterne, og derfor har socialistisk folkeparti stillet ændringsforslag i den retning.

Jeg skal komme med nogle enkelte bemærkninger om de to andre strukturtyper.

Ministerens, nævnt først, bygger på en udmærket gennemført fuld integrering af lærerkorpset, en underrepræsentation statistisk og procentisk af studentergruppen og en næsten manglende repræsentation af de øvrige kategorier af ansatte på universitetet.

Hvad angår de to første ting, procentsatsen for lærere og for studenter, lægger jeg ikke fuldt så megen vægt på den, som der er blevet gjort i debatten i al almindelighed, for hvis de to grupper ikke kan samarbejde, er procentsatserne i og for sig mindre væsentlige, for så bliver der ikke noget samarbejde ud af det, og hvis de kan samarbejde, er antallet af aktier, som man ved fra aktieselskabsbestyrelser, ikke helt så vigtigt. Jeg mener derimod, det er en alvorlig fejl i ministerens forslag, at de øvrige universitetsansatte ikke er draget ind i processen ud over i institutrådet. Det er efter min opfattelse hovedskæbnefejlen i ministerens forslag.

Fra VS og fra socialdemokratiet har man som alternativ til ministerens forslag fremsat det såkaldte 50-50 forslag, og ud fra den motivering, som specielt socialdemokratiet har givet, at det er en overgangsordning til det princip, som jeg går ind for, skal jeg da gerne tale forholdsvist mildt om det, men i sit princip mener jeg det er forkert. Jeg mener, at en ordning, som bygger på paritet i hele universitetsadministrationen, er en misforståelse i et universitet, som skal være en enhed. Det giver ingen rimelig plads for de øvrige kategorier, og det giver en idé om, at studenter på den ene side og lærere på den anden side er modpoler i universitetssager som helhed. Denne påstand er efter min mening falsk. Den er korrekt til et vist mål, når det drejer sig om studieforhold, men gælder det forskning, og hvad der ellers kan drages ind i et universitet som helhed, er en 50-50 procentordning næppe nogen lykkelig idé.

Jeg skal ikke sige så forfærdelig meget om detaljerne i lovforslaget. Det er for mig klart, at det er disse overordnede valgprincipper, som er det afgørende. Jeg forstår, at

ministeren er gerådet i nogle frygtelige vanskeligheder med studenterrådet, først ved at komme med én uheldig formulering af en paragraf; derefter ved at forsøge sig med en anden, som heller ikke var helt heldig, og så endelig ved glad og forskrækket at strække hænderne i vejret og sige: godt, så kan vi pille det hele ud, og så kan studenterrådet selv klare det. Jeg tror nok, det havde været sikrere, og jeg har været med til at stille ændringsforslag om, at vi beholder en paragraf, som fastlægger studenterrådets plads i universitetsorganisationen. Den paragraf, som hr. Orla Møller talte så længe og varmt om, og som jeg trods alt mener det vil være rimeligt at have i loven, vil være en sund og rigtig løsning. Men jeg forstår, at ministeren på det punkt har været ude i så mange storme, at opgivelsen har ramt ham, og jeg må naturligvis bøje mig for, at man efterhånden kan føle sig så generet af forskellige stormløb, at man bliver kontrær. Men måske ministeren skulle overveje en omsmeltningsproces, når vi kommer lidt hen over anden behandling.

Af de øvrige enkelte ændringsforslag skal jeg just nævne spørgsmålet om hovedområder, hvor jeg har stillet ændringsforslag om at borteskamotere det teologiske hovedområde, ikke af had til teologien, men simpelt hen fordi det er afgørende for lille til at være et hovedområde, og fordi det i sit stofområde og valg i øvrigt er så intimt forbundet med det humanistiske hovedområde, at det hører hjemme dér. Derimod ser jeg ikke særlige tegn til, at der er ved at opstå et psykologisk-pædagogisk hovedområde. Det er et fagområde inden for det humanistiske fakultet, hvor det formodentlig ikke engang er det mest nærliggende at udskille. Mine forslag til ændring ved hovedområdet er altså kun dette ganske beskedne, at det teologiske område ikke i sin karakter er et hovedområde og kommer ind som en hund i et spil kegle; når man skal lave fornuftige talregler, som skal svare til fordelingen af stemmerne rundt omkring.

Jeg skal afsluttende, idet jeg naturligvis anbefaler at stemme for de ændringsforslag, socialistisk folkeparti har stillet enten alene eller sammen med socialdemokratiet, sige, at nu får vi jo se, om vi kan komme et lille stykke vej længere imellem anden og tredje behandling. Det kunne jo ske. Afslutningen

[Morten Lango.] på udvalgsbehandlingen blev sådan lidt for-
hastet. Det var, ligesom der var et eller
andet, der kogte i gryden, som måske kunne
blive brugbart, inden vi så enden. Men jeg
er ikke overoptimistisk på det punkt, og hvis
det ender med, at regeringen får sin vilje og
loven bliver, som ministeren har ændret
den, vil jeg gratulere ministeren til, at den
lov, der i så fald kommer ud af det, er bedre
end den, han foreslog, og dette skulle så
være det trøstens ord, jeg ville slutte med.

Kjær Rasmussen: Jeg må jo motivere VS'
ændringsforslag, da der er tale om et helt
andet lovforslag end det, regeringen har
fremsat.

De studerendes organisationer og for den
sags skyld samtlige politiske ungdomsorga-
nisationer har som et minimum krævet 50
pct. repræsentation i alle besluttende orga-
ner. 50 pct. er ikke demokrati. Skulle man
have demokrati omkring institutioner som
vore universiteter, må det gå langt videre,
end nogen indtil i dag har været til formu-
lere.

Det er heller ikke gjort med én mand
én stemme princippet for lærere og studen-
ter, der er andre grupper, der har universi-
tetet som arbejdsplads end disse to, og så-
danne andre grupper må også have bestem-
melsesret over egne arbejdsforhold. Desu-
den: hvorfor skulle det kun være lærere og
studenter, der skal træffe bestemmelse om
indholdet af undervisning og forskning? Når
det gælder f. eks. prioritering af forsknings-
opgaver inden for samfundsfagene, ja, så
kan en hvilken som helst lønarbejder have
fuldt så god en mening som nogen professor
eller student i faget om, hvorvidt man bør
forske i skifteholdssystemets socialmedicinske
virkninger, eller man hellere bør lave
markedsanalyser til fremme af Gutenberg-
hus' ugeblade. Han er ikke kompetent til at
vise, hvordan den stillede opgave skal løses,
men fuldt så kompetent som nogen anden
til at formulere opgaver og i hvert fald til at
foretage den nødvendige prioritering, som i
øjeblikket foregår i det skjulte.

Det er en spændende problematik, men
ikke særlig aktuell, da man selvsagt ikke kan
tænke sig universitetet som en virkelig
demokratisk enklave i et øvrigt principielt

udemokratisk samfund, hvor magten kon-
centreres omkring privatkapitalen.

50 pct. kravet er da også tænkt som noget
andet end indførelse af demokrati med stort
D. Det er af studenterne formuleret som den
allernødvendigste betingelse for blot at have
fuld indsigt i, hvad der foregår på universi-
tetet, og ligesom lærergruppen have vetoret
over for vedtagelser, som det viser sig umu-
ligt at diskutere sig til rette om. Enhver
repræsentation mindre end 50 pct. er og bli-
ver gidselvirksomhed. Reelle diskussioner,
endsige forhandlinger, kan der selvsagt al-
drig blive tale om, så længe den ene part til
enhver tid kan majorisere sin vilje igennem,
når den ikke har lyst til at diskutere læn-
gere. Man kan spørge, om fuld indsigt og
vetoret til studenterne er rimeligt begrun-
det, og det er jo nok i virkeligheden her,
uenigheden bunder. Vort ændringsforslag
går jo på fuld indsigt og vetoret, og jeg må
derfor gøre et forsøg på at begrunde rimelig-
heden.

Studenteprøvet har tydeligvis skabt
frygt hos magthaverne og deres talerør her i
salen for, hvad disse studenter mon dog fin-
der på. Man gør, hvad man kan for at tegne
billedet af en flok urostiftere og balladema-
gere, som hellere skulle tage og passe deres
studier. Lad mig benytte lejligheden nu til
at give et kort resumé af, hvad studentep-
røvet indtil i dag har bestået i. Det paradok-
sale er jo nemlig bl. a., at her har vi et af de
få eksempler på, at der er nogen, der tager
det bogstaveligt, at demokrati forudsætter
vågne og kritiske borgere. Ja, hvordan de
herrer Hilmar Baunsgaard og Poul Hartling
nu ellers vil formulere netop det, når de skal
ud at holde deres grundlovstaler, skal jeg
lade være usagt, men jeg tror, de vil sige
noget i den retning, at vi må tilstræbe vågne
og kritiske borgere.

Men hvad er det nu, de har gjort, disse
studenteprøvere? Ja, de har afsløret uni-
versitetslærere, som arbejdede på kanten af
tjenestemandsløven, som udførte forskning
direkte på bestilling af erhvervslivet, og som
misbrugte andres arbejde og solgte dette
arbejde til erhvervslivet. De har afsløret, at
højtstående embedsmænd — med eller uden
ministres vidende — systematisk har over-
trådt grundloven. De har offentliggjort
undersøgelser over erhvervslivets direkte

[Kjær Rasmussen.]

indflydelse i de videnskabelige forskningsråd. Det burde være let at se, om et sådant oprør er til skade eller gavn for demokratiet. Hvis det ikke også er til gavn for de sidende politikere, kan det kun skyldes, at disse ikke er demokratiske. Disse oprørere, som man kalder dem, kunne have taget skyklapperne på, som så mange har gjort før dem, og som det tavse flertal gør det endnu. De kunne have gjort, hvad man forlangte af dem, uden at stille spørgsmål om, hvad det egentlig er, man vil bruge dem til. De kunne komme ud af maskinen, veltilpassede til at finde deres velbetalte pladser i centraladministrationen, i uddannelsessystemet, i sundhedssektoren, i Arbejdsgiverforeningens økonomiske sekretariater, og hvor man ellers traditionelt anvender akademikere til at manipulere den offentlige mening og støbe kuglerne for magthaverne til brug mod det store flertal, tavst eller ikke tavst.

Det ville have været oprørende med en sådan tilpåsningsevne, men det ville have glædet magthaverne og det store flertal her i tinget. I stedet har studenterne stillet spørgsmålet: hvad er det egentlig, man uddanner os til? Er det til gavn for menneskene eller til gavn for profitten? Hvad er det i det hele taget, vi universiteter bruges til? Og de er begyndt at finde svarene. Det glæder ikke det lille, højtråbende mindretal af magthavere og deres beredvillige funktionærer her i tinget. Hvis man mente noget som helst med al den megen snak om demokrati, skulle man være lykkelig og udtrykke anerkendelse, når en gruppe studenter fremdrog så plumrådne forhold inden for universitetet, som det f. eks. skete med de sociologistuderendes "såkaldte", urimelighedsrapport. Var undervisningsministeren lykkelig og anerkendende dengang? Nej. Han var rasende og bragte de studerende en politiundersøgelse på halsen. Og havde der været den mindste uøjagtighed i deres bevismateriale, ja, så var det blevet en alvorlig histo-

rie for dem. Men ræddenskab selv blev altså ikke antastet.

Man kan næppe finde ét element i studenteroprøret, som ikke har været i almindelige menneskers interesse, i åbenhedens interesse og i demokratiets interesse. Hvis nogen har følt sig gået for nær eller trådt over tærne, ja, så er det folk, som bør trædes over tærne, som bør gås efter i sømmene. At de bliver forurologet over åbenheden, beviser i sig selv, at åbenheden er tiltrængt, at de i det skjulte foretager sig ting, de nødig ser fremdraget offentligt, det være sig universitetets lærere, embedsmænd eller politikere. Studenterne har kunnet blotlægge ræddenskab uden at have de formelle muligheder for at gøre det. Vi er overbevist om, at de også vil gøre det i fremtiden, selv om man nægter dem de formelle muligheder. Spørgsmålet er i og for sig kun, om de skal have ret til det, eller om de fortsat hver gang skal tvinges til at gøre det med risiko for retslig forfølgelse; sådan som det har været tilfældet både med Kejsergade-afsløringerne, med de sociologistuderendes urimelighedsrapport og med afsløringen af politikartotekerne i universitetets administrationsbygning.

VS har stillet et fuldstændigt ændringsforslag til regeringens forslag til styrelseslov. Det bygger konsekvent på en ligelig repræsentation af lærere og studenter i alle kompetente organer og udvalg. Vi har stillet dette ændringsforslag uden illusion om, at dets gennemførelse betyder reelt demokrati. Vi nærer ingen illusioner om, at der kan etableres et demokratisk universitet i dette fundamentalt udemokratiske samfund. Vi har stillet ændringsforslaget med samme baggrund, som studenterne har haft, når de har krævet ligelig repræsentation. Enhver repræsentation under 50 pct. vil være gidselvirksomhed, og de 50 pct. er det nødvendige minimumskrav for blot at opnå reel indsigt med, hvad der foregår, og for at kunne gøre brug af vetoret over for helt uacceptable foretagelser. Vi har endvidere stillet det, fordi vi finder det rimeligt, at folketingets med-

[Kjær Rasmussen.]

lemmer får lejlighed til at tage stilling til et konkret forslag i stedet for blot at udtrykke sympati for arbejdspladسدemokratiet, når det kan ske helt uforpligtende, for så at stemme imod selv det beskedne krav om ligelig repræsentation, når bordet fanger.

Jeg skal ikke sige meget om de regler for repræsentation, vort ændringsforslag bygger på; de er meget simple og meget let forståelige, og der er redegjort for dem i bemærkningerne til forslaget. Tanken om ligelig repræsentation er konsekvent gennemført, og argumenterne er de af studenterne og retfærdigvis da også af en lang række af lærerne fremførte, som jeg kort resumerede det for et øjeblik siden.

Men der er jo andre ting i forslaget. Der er opnået mulighed for, at institutter eller fakulteter, som måtte ønske det, får lejlighed til at eksperimentere med andre ledelsesformer. Dette er allerede sket flere steder, og gennemførelsen af regeringsforslaget vil betyde et alvorligt tilbageskridt sådanne steder.

Endvidere tager dispensationsreglen sigte på forsøg med at inddrage de øvrige personalegrupper i styrelsesfunktionerne, således at man har noget erfaringsmateriale, når loven skal revideres om et par år, hvor dette spørgsmål vil melde sig med fuld styrke. Der er bestemmelser, som tager sigte på at forhindre, at universitetets faciliteter uden de ansvarliges vidende kan benyttes til fordel for lyssky foretagender som den amerikanske flåde eller den hjemlige hærens efterretningstjeneste, sådan som studenterne har afsløret eksempler på. Og der er bestemmelser, som sigter på at gøre universitetet åbent og samfundsengageret. Det sidste hævdes også at være tilfældet med regeringsforslaget, men det er den sædvanlige forskruede opfattelse af, hvad samfundet og samfundets interesser er for noget, der her dukker op. Samfundet er i regeringsforslaget simpelt hen ensbetydende med det private erhvervsliv og visse offentlige institutioner, og samfundets interesser er som altid, når regeringen taler om disse, ensbetydende med det private erhvervslivs profitinteresser.

Når universitetet skal være samfundsorienteret, betyder det efter regeringsforslaget, at det skal lade sig belære af erhvervslivet

og andre aftagere af akademisk arbejdskraft om, hvad uddannelserne skal indeholde, og hvad forskningen skal indeholde for at tilfredsstille aftagernes krav. Det behøver man efter vor opfattelse ikke at afholde årlige konferencer om, det er åbenbart for enhver hvilke krav disse aftagere stiller, og universitetet har i sin gamle form meget beredvilligt søgt at leve op til disse krav. Man vil have læger, der bekæmper symptomerne, men føler sig for fin til at angribe årsagerne. Man vil have psykologer, som ser det som deres eneste mål at tilpasse menneskene og helst aldrig finder på at spørge, om det måske er omstændighederne, der er syge. Man vil have jurister, som kan finde alle smuthullerne for dem, der har råd til at betale, og som uden vaklen vil administrere en klassejustits, hvor de typiske underklasseforbrydelser straffes hårdt, medens de typiske overklasseforbrydelser nærmest er strafri. Man vil have sociologer, som kan fortælle producenterne, hvordan de bedre kan prakke folk ting på, som de ellers ikke kunne drømme om at anskaffe sig, og som i øvrigt ved deres undersøgelser altid kan bekræfte systemet. Man vil have økonomer, som til enhver tid kan bevidne over for lønarbejderne, at netop de er skyld i inflationen, at konkurrenceevnen kræver tilbageholdenhed i lønkrav, at man svækker initiativet og skaber arbejdsløshed, hvis man kræver tilbageholdenhed i profitkrav, at det er uladssiggørligt at finde de 10 milliarder kr., som ikke opgives til skattevæsenet, at boligproblemet desværre er uløseligt, at priserne i nybyggeriet er bestemt af Vorherre selv, at lavtlønsproblemet mærkeligt nok dukker op igen og igen, skønt alle gør alt, hvad de kan, for at løse det.

Har man nogen sinde set erhvervslivet ønske en egentlig samfundsorienteret forskning? Har man i det mindste set erhvervslivets repræsentanter stå frem og sige: hør, vi har et eller andet problem her, nu har vi svinet jorden til, og det samme gælder landet og luften, og det har vi gjort i en sådan grad, at I bliver nødt til at forske lidt, for ellers tror vi da, at vore kunder dør for os? Men se, det har disse erhvervsfolk jo ikke engang gjort, de var dog ellers de nærmeste til at vide, hvad de havde rodet os ud i, men nej, de har så travlt med at jage efter profitten, at de ikke engang har tid til at se på

[Kjær, Rasmussen.]

deres egne affaldsprodukter. Disse folk er det, som regeringsforslaget vil give indflydelse på universitetet for at gøre universitetet samfundsorienteret, som man siger.

På den anden side har man nogle studenter, efterhånden mange, som er begyndt at spørge: kunne vi ikke i stedet indrette uddannelserne, så de sætter os i stand til at arbejde for mere menneskeværdige vilkår i stedet for at manipulere folk? Kunne vi ikke drive forskning for folket og ikke for profitten? Den mest eklatante selvafløring af vort demokratiske system er, at systemets talsmænd kalder folk med sådanne hensigter for oprørere.

Vi ønsker ikke et lukket universitet, men et universitet, som både gennem sin undervisning og sin forskning engagerer sig i samfundets anliggender. Vort forslags § 10 sammenholdt med offentlighedsprincippet i § 8 tager sigte på dette på en helt anden måde end regeringsforslagets § 13, som ikke med ét ord omtaler studenterdeltagelse på den årlige konference om uddannelsernes indhold, men som derimod fikserer en repræsentation for interesse- og pressionsgrupper og foregiver, at disse repræsentanter repræsenterer samfundets interesser, som yderligere bemyndiger undervisningsministeren til at styre sådanne konferencer.

Det er et gennemgående træk i VS' forslag, at det er befriet for alle de mange næsten ubegrænsede bemyndigelser til undervisningsministeren, som findes i så godt som hver eneste paragraf i regeringsforslaget. Det er med fuldt overlæg, vi har fjernet disse bemyndigelser, og vi vil opfordre studenterne og de demokratisk indstillede lærere til at vise dette spørgsmål stor opmærksomhed. Der må jo nemlig være en eller anden grund til, at undervisningsministeren skal have disse utallige bemyndigelser og rettigheder til at fastsætte nærmere regler og til at sætte regler ud af kraft, som han skal have, hvis det står til regeringen. For at sige det rent ud, der er ikke megen fornuft i at tilkæmpe sig en vis demokratisering af universitetets beslutningsprocesser, hvis det hele kan sættes ud af kraft, så snart de lidt mere demokratiske beslutningsmekanismer resulterer i beslutninger, som ikke huer erhvervslivet og dets regering. Dem, der mener, at mistanken er uberettiget, må jeg

henvise til erfaringerne fra Frankrig, hvor presset nedefra tvang til en vis demokratisering af universiteternes styrelse, og hvor man nu fra magthavernes side er i fuld gang med at generobre den tabte enevælde under benyttelse af sådanne bemyndigelsesregler og undtagelsesbestemmelser. I øvrigt passer denne taktik jo udmærket med de gode råd, den franske og den danske og alle andre NATO-regeringer har fået om, hvordan de bedst kvæler den demokratiseringsproces, som i NATO-parlamentarikernes ordbog hedder oprøret. Hvis det stadig virker for mistænksomt, måtte man kunne forvente, at undervisningsministeren kan redegøre for, hvad han ellers skal med alle de bemyndigelser, der tillægges ham i regeringsforslaget. Vi venter altså i spænding.

Det ændringsforslag, som er stillet af VS, har udvalget haft kendskab til en måneds tid, og jeg mener da også at kunne konstatere, at dets tilstedeværelse i udvalget har haft en vis gavnlig indflydelse på nogle af ændringsforslagene. Nu forstod jeg på den socialdemokratiske ordfører, hr. Orla Møller, at man fra socialdemokratisk hold ville undlade at stemme om vort ændringsforslag, der jo kommer til afstemning først. Det synes vi er beklageligt, da det er en konsekvent gennemførelse af paritetsprincippet, hvilket socialdemokratiet jo også lægger op til i de ændringsforslag, dette parti kommer med.

Bemærkningerne fra de øvrige partier var ikke særlig fremtrædende. Fra konservativt hold hørte man f. eks. ikke en lyd. Jeg ved ikke, om det skyldes, at man ikke har kunnet det, eller man ikke har villet det, eller man ikke har haft tid til at læse forslaget. Men nok om det. De konservative kommer jo sikkert med en form for stillingtagen på et eller andet tidspunkt.

Det er beklageligt, at vort forslag på grund af en misforståelse parterne imellem ikke allerede dengang, altså for en måneds tid siden, fræmkom som et ændringsforslag. Jeg siger dette for at fastslå, at udvalget har haft vældig god tid til at overveje vort forslag, så god tid, at det nok skulle have været muligt for diverse partiers ordførere at komme med en grundig kritik, positiv eller negativ, af forslaget.

Med hensyn til de ændringsforslag, der er stillet af de to mindretal og nogle gange

[Kjær Rasmussen.]

også af ministeren, skal jeg lige forsøge hurtigt at nævne vor stilling til dem.

Ændringsforslag nr. 1 kan vi stemme for på grund af, skal vi sige den folkelige islæt, denne paragraf dermed får.

Ændringsforslag nr. 2 vil vi stemme imod på grund af, at studenterne her vil blive medansvarlige for rektorvalget, og det er jo lige det, vi her har stået og kaldt for gidselvirksomhed.

Ændringsforslag nr. 3 stemmer vi også imod, fordi vi simpelt hen anser det for demagogi at bilde folk ind, at man kan have et ideelt fungerende universitet i et i øvrigt klassestyret samfund. Den tror vi altså ikke på, og vi vil stemme imod ændringsforslaget.

Ændringsforslag nr. 4 undlader vi at stemme om, og det samme gælder ændringsforslag nr. 5 stillet af socialistisk folkeparti.

Med hensyn til ændringsforslag nr. 6 vil vi stemme imod, fordi vi her igen har et forslag, der vil forhindre, at de studerende får fuld indsigt og veteor.

Ændringsforslag nr. 7 kan vi stemme for, idet forslaget jo opererer med 50 pct. bestemmelsen.

Ændringsforslag nr. 8 må vi gå imod. Vi anser det for at være helt galt, at SF her foreslår, at lærergruppen, så vidt vi kan læse det, skal have 7 medlemmer i konsistorium, medens undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte det antal, studenterne må vælge.

Ændringsforslag nr. 9 stemmer vi også imod.

Og ændringsforslagene nr. 10, 11 og 12 kan vi stemme for.

Ændringsforslag nr. 13 stemmer vi imod, fordi det opererer med tredjedelsrepræsentation for de studerende.

Ændringsforslag nr. 14 kan vi stemme for, og ændringsforslag nr. 15 må vi gå imod, igen fordi vi anser det for forkert at tro, at studerende og lærere kan undvære organisationer i et kapitalistisk samfund. Det kan de efter vor opfattelse ikke med de meget stærkt organiserede modparter, som de står over for.

Ændringsforslag nr. 16 stemmer vi imod, og det gør vi, selv på trods af at hr. Morten Lange for øjeblikket er dekan.

Ændringsforslag nr. 17 kan vi stemme for, og det samme gælder ændringsforslagene nr. 18, 19, 20, og 21.

Ændringsforslag nr. 22 må vi derimod stemme imod, fordi det er alt, alt for upræcist. VS' forslag om de øvrige ansattes stilling er langt klarere. Også her kunne jeg altså ønske, at man havde studeret vort forslag langt grundigere i udvalget, end tilfældet har været.

Ændringsforslag nr. 23 stemmer vi imod og ændringsforslag nr. 24 ligesådan.

Ændringsforslag nr. 25 kan vi stemme for på grund af paritetsbestemmelsen. Ændringsforslag nr. 26 kan vi også stemme for. Ændringsforslag nr. 27 må vi stemme imod på grund af bemyndigelsen til undervisningsministeren. I det foregående stykke til lægger man jo lige netop konsistorium beføjelser, men her i et efterfølgende stykke, i stk. 4, skal det altså pludselig være undervisningsministeren, der skal fastsætte reglerne, og det synes vi ærlig talt er noget ulogisk.

Ændringsforslagene nr. 28 og 29 vil vi stemme imod, fordi vi absolut ikke kan godtage, at undervisningsministeren skal blande sig i alle regleres udformning. Ændringsforslag nr. 30 er vi i stand til at stemme for, hvilket derimod ikke er tilfældet, for så vidt angår nr. 31, og det er på grund af dets svaghed. Hvad menes der f. eks. med udtryk som offentlige institutioner og organisationer? Det er et begreb, som kan blive tolket og tolkes meget bredt, og dér trænger vi altså til en nærmere forklaring.

Ændringsforslag nr. 32 går vi imod, ændringsforslag nr. 33 kan vi stemme for. Ændringsforslag nr. 34 må vi stemme imod, fordi paragraffen vil spolere forsøgsvirksomheden på ledelsesområdet.

Endelig går vi imod ændringsforslag nr. 35.

Jeg har været meget grundig med hensyn til at sige, hvad vi ville stemme for, og hvad vi ikke ville stemme for her i betænkningens ændringsforslag, og lad mig sige til sidst med hensyn til vor endelige stillingtagen ved tredje behandling, at vi må stemme imod denne styrelseslov, hvilket formentlig ikke vil komme som nogen stor overraskelse, når man betænker, at vi trods alt i

[Kjær Rasmussen.]

lang tid har haft et ændringsforslag, et to-
talt ændringsforslag, liggende.

Tredje næstformand (From): Hr. Kjær Rasmussens udtryksform er på grænsen af det tilladelige, når hr. Kjær Rasmussen f. eks. bruger udtrykket „råddenskab på universiteterne“. Jeg skal henstille til hr. Kjær Rasmussen at tilpasse sit ordvalg efter den talerstol, han benytter.

Hanne Reintoft: Jeg skal gøre det kort og nøjes med at slå nogle enkelte principper fast.

Jeg tror, det har ligget klart fra begyndelsen, at dette lovforslag på ingen måde dækker kravene om en nødvendig udvidelse af demokratiet, om åbenhed i undervisning og forskning og brud med gammeldags om end høvdvundne traditioner og enkeltmandsvælde. Lovforslaget fremtræder nu også med en lang række forvirrende ændringsforslag.

De af mindretallene fremsatte ændringsforslag vil for de allerflestes vedkommende betyde et om end beskedent fremskridt, og det kan kun beklages og vil vel ikke mindst blive beklaget af landets studerende ungdom, at det ikke — så beskedent det er — kan fremsættes af et enigt udvalg, at det ikke er lykkedes at råbe undervisningsministeren op, så at lovforslaget kunne føres ud i livet med bl. a. en næsten gennemført 50 pct. studentrepræsentation. Kravet herom — jeg skal i øvrigt komme tilbage til det om lidt — er så stærkt, at det næppe er politisk forsvarligt at holde det tilbage, hvis man vil fastholde, at vi har et folkestyre.

Studenterne har meget klart gjort vrøvl over den måde, forskningen på universiteterne udføres på, og deres meget klare formulering: forskning for samfundet og ikke for profitten, burde alle folkevalgte og alle, der hylder et demokratisk folkestyre, vel kunne støtte.

Vi ved, hvordan megen forskning finansieres af private erhvervsorganisationer eller selskaber, der dækker disse organisationer. Meget ofte er der klausuler om en sådan forsknings karakter, og som jeg har sagt før, kan det måske være fristende for en enkelt forsker, der mangler penge til sin forskning, at sige ja til sådan en støtte, men samfundet må hjælpe ham ud af denne uacceptable

sjælekval ved at sørge for de fornødne midler eller betinge sig, at der, når der stilles bevillinger til rådighed fra private, sørges for absolut folkelig indsigt og kontrol med pengenes anvendelse. Det er meget vigtigt, fordi det tit er nødvendigt for studenterne at deltage i disse projekter for at få deres eksamen, og uanset ordvalget kan vi vel næppe komme uden om, at der desværre har foreligget eksempler på, at studenterne både er misbrugt, og også at forskningen har haft en karakter, der næppe kan siges at opfylde grundlovens bestemmelser om at gavne almenvellet.

Som før nævnt kan vi støtte kravet om den udvidede repræsentation af de studerende, men havde gerne set, at man havde overvejet vor henstilling om repræsentation for de færdiguddannedes organisationer, fordi disse brugere af uddannelsen i det praktiske liv ofte vil sidde inde med værdifulde erfaringer om mangler og fordele ved uddannelsen, ligesom de måske kunne bidrage til at åbne universitetets ofte lukkede verden noget.

I det hele taget må jeg sige, at jeg vil godt medvirke til ændringsforslaget om en 50 pct. studentrepræsentation. Det er fremsat af studenterne som et klart ønske, og det er altså det mest progressive, vi kan nå frem til i denne lidet progressive sal. Men jeg forstår ikke helt studenterne, for enten har hr. Morten Lange ret i, at det ikke er modparten, og så kunne det måske være nok så værdifuldt at drage andre grupper med ind i universitetets ledelse, eller også anerkender man fra studenterside, at der er to modparten, der i og for sig fører en kamp indbyrdes, og så forstår jeg ikke helt, at man holder sig, om jeg så må sige, de magtesløse magt for øje med sit paritetiske udvalg, at man ikke i stedet for søger at få folkelige og faglige organisationer ind og så søger at tilkæmpe sig en ærlig og åben majoritet for at føre denne kamp videre. Når man ved, hvordan studenterne rekrutteres i vort samfund med ca. 90 pct. fra borgerskabet, kan man måske i dette meget pæne demokratiske lovforslag skimte borgerskabets pænhed og, skal vi sige angst for klassekampen, angst for at tilkæmpe sig den majoritet, der er nødvendig for at få sine ønsker og krav sat igennem. Men som sagt, selv de progressive studenter går ikke videre. Det er også det

[Hanne Reintoft.]

længste, vi kan nå i denne sal, og jeg skal støtte det, men jeg synes, man bør overveje, om man ikke, som også hr. Kjær Rasmussen var inde på, vil tage konsekvensen af erkendelsen af sin placering i samfundet og så måske også erkende, at en lidt mere håndfast kamp for at få sine rettigheder er nødvendig.

Vi må huske, at samfundet, det almindelige producerende menneske, betaler dyrt for universiteter, fyldt af en ungdom fra ganske bestemte privilegerede klasser. Dette bør som nævnt i forbindelse med lovforslaget om uddannelsesstøtten forandres, og det må være nødvendigt at give både folkestyret og de faglige organisationer større indflydelse i universitetets liv.

Vi er tilfredse med mindretallets udformning af den direkte valgmetode for studenterne vedkommende og må selvfølgelig glæde os over, at ministeren i dag har indset det rimelige i at undgå indirekte valgmetoder. Vi ved fra andre organisationer, hvor svært det er for os at komme af med dem igen, hvor mange uheldige erfaringer vi har ikke mindst i fagbevægelsen, hvor man har måttet acceptere det, da den var ung og svag.

Jeg må sige, at det er svært for mig at hidse mig op over ændringsforslaget om faget teologis placering, da jeg nærmest betragter det som en kuriositet, men jeg skal gerne støtte, at det flyttes.

Med hensyn til VS' ændringsforslag skal jeg sige, at jeg vil stemme for det. Vi finder, det er mindre rodet, mere avanceret og demokratisk end regeringens. Vi vil stemme for linjen og tanken i det, men vil med vor ja-stemme ikke stå inde for alle enkelte detaljer i det.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg skal på dette sene tidspunkt bestræbe mig på at sammenfatte mine svar så kort, som det er mig muligt. Jeg må først takke for den tilslutning til lovforslaget og til ændringsforslagene til det, som der er blevet givet udtryk for her ved anden behandling, og vil så prøve at samle mine svar om tre hovedpunkter i denne lovgivning om universiteternes styrelse:

Når vi får loven gennemført, er det klart fastslået, at det er folketinget, der i alle

henseender lægger rammerne for universiteternes virke. Deri ligger også den egentlige demokratiske garanti for forholdene på universiteterne. De må som på andre samfundsområder fastlægges gennem beslutninger af den lovgivende magt og kan ikke kræves forbeholdt nogen gruppe ved universiteterne, det være sig studerende, lærere eller andre. Universiteternes stilling som samfundsinstitutioner bliver fastslået, og de bliver alle statsuniversiteter. Ophævelsen af det gamle skel mellem professorer og andre lærere og videnskabelige medarbejdere vil skabe mulighed for bedre samarbejdsformer og bedre fordeling af arbejdsopgaverne. Denne integration af alle, der på universiteterne arbejder med undervisning og forskning, er noget helt centralt og er efter min overbevisning noget særdeles værdifuldt i styrelsesloven, måske dens vigtigste og væsentligste princip. Der ligger intet brud på dette i det forhold, at bedømmelse af faglige kvalifikationer ved professorudnævnelse og doktordisputatsbedømmelse og lignende skal foretages af fagkyndige udvalg, herom er alle enige, og med de fagkyndige bedømmelsesudvalgs indstilling til det samlede fakultetsråd eller fagråd er der taget det hensyn til integrationsprincippet, som dets funktion kræver.

Fagkyndig baggrund må respekteres i en institution, hvor der ifølge sagens natur må være forskelle i erfaring, viden og kunnen, fordi institutionen er uddannelsesinstitution, og ud fra dette synspunkt vil jeg gerne i — må jeg måske sige — forlængelse af det, hr. Morten Lange sagde, give en ganske kort begrundelse for den repræsentationsform, der er valgt. Jeg er enig i, at de studerende bør have 50 pct. repræsentation i studienævn, idet de studerende her arbejder med problemer, der i særlig grad vedrører dem i deres studietid og vedrører deres studieforhold. Jeg finder dernæst, og det er det lovforslaget bygger på, at 33 $\frac{1}{3}$ pct. repræsentation i fakultetsråd, fagråd og konsistorium giver de studerende en væsentlig og værdifuld medindflydelse i alle andre anliggender, men jeg finder ikke, at deres repræsentation bør være større. De studerende er nu engang under uddannelse og kan ikke have de fagkyndige kvalifikationer, som lærere og videnskabelige medarbejdere har, og som efter

[Undervisningsministeren.]

min vurdering alene kunne berettige til en større repræsentation.

Når det gælder udfyldningen af de rammer, som folketinget lægger for universiteterne, må det være rigtigt at sondre mellem dem, der har den fagkyndige uddannelse, og dem, der er på vej til den, mellem dem, der har arbejdet på universitetet som en varig, måske livsvarig beskæftigelse, og dem, for hvem universitetet er et led i en uddannelse, der sigter andre steder hen.

Den ligelige repræsentation for lærere og studerende i studienævn stiller et stort krav til samarbejdsevne og samarbejdsvilje. Da der ikke er ankenulighed for et mindretal, kan en frontsituation, hvor gruppe står mod gruppe, låse alt fast. Her lægges et meget stort ansvar på studienævnens medlemmer. Det er et forsøg, der iværksættes. Fører det til stillingskrig, er det mislykkedes, og så kan det ikke være samarbejde, man vil. Fører det til sagligt samarbejde, vil det kunne medvirke til at skabe den gode arbejdsplads. Der er over for mig og over for udvalget fra de studerende givet udtryk for ønsket om adgang til forsøg med andre samarbejdsformer end dem, der fastlægges i loven. Jeg har stillet ændringsforslag om, at forsøg, som er i gang ved lovens ikrafttræden, og som lærere og studerende er enige om, og som konsistorium tiltræder, kan fortsætte som overgangsdispensation, men ellers mener jeg, at der bør være lukket for forsøg. Loven skal jo til revision i 1972-73.

Hr. Orla Møller havde nogle sarkastiske bemærkninger i anledning af, at jeg ikke vil tillade forsøg, og mente ikke, at det havde noget med radikalisme at gøre. Jeg skal i og for sig lade dette ligge, men jeg vil gerne høre hr. Orla Møller opmærksom på, at jeg i den stilling, jeg har, også har et vist ansvar for, at tingene kan fungere. Det var hr. Orla Møller så let fri for at tage hensyn til i den tale, han holdt her. Og megen tid er det sidste par år på universiteterne anvendt på røftelse af procedure, procenter og meget mere. Nu gives de nye styrelsesregler, og så må arbejdet foregå inden for disse rammer. Med arbejde mener jeg også den uddannelse, som de studerende skal erhverve sig på universiteterne. Det er jo bl. a. derfor, vi opretter nye universiteter.

Da lovforslaget blev fremsat i januar,

blev det fra de studerendes side stærkt kritiseret, fordi der var indirekte valg til konsistorium, og fordi der i lovforslaget var bestemmelser om studenterrådet. Man angreb også lovforslaget for at krænke organisationsfriheden; ikke mindst den socialdemokratiske ordfører, hr. Orla Møller, førte dette synspunkt meget stærkt frem.

Denne kritik var efter min opfattelse uberegtiget. Det må være rigtigt, at folketinget giver regler for, hvorledes der skal foretages valg til universiteternes styrende organer. Det er jo ikke ligegyldige ting, det drejer sig om, heller ikke ting, der blot vedkommer studerende og lærere og forskere. Det er uddannelse og forskning, der vedrører hele samfundet.

Jeg kan ikke forestille mig, at nogen ansvarlig politiker kan anse det for ligegyldigt, hvorledes man vælger repræsentanter til varetagelse af så væsentlige opgaver. Derfor vil jeg også fastholde, at folketinget bør fastsætte principperne for disse valgeregler, og det sker med det ændringsforslag, som er stillet herom, og som udvalgsflertallet har tiltrådt. Herefter bliver der direkte valg til de styrende organer. Alle studerende får valgret, og enhver studerende er valgbar. Endvidere skal der tages hensyn til forskellige anskuelser blandt studerende og lærere, idet forholdstalsvalgmåden skal anvendes, hvis der opstilles flere lister til valgene, ligesom det fastslås, at de studerendes repræsentanter vælges for et år ad gangen. Dermed er valgreglerne enkle og klare og i overensstemmelse med et demokratisk repræsentationssystem, som burde kunne samle folketingets medlemmer. Jeg håber, det også vil ske, når det socialdemokratiske ændringsforslag forventeligt er forkastet.

Studenterrådene vil kunne organisere sig, ganske som de ønsker — det er organisationsfriheden — og vil kunne opstille til valg til konsistorium og fakultetsråd efter de i loven fastlagte principper, som også gælder for alle andre. Denne lighed for loven for alle kan socialdemokratiet dog formentlig ikke modsætte sig.

Så skal jeg blot gøre et par enkelte bemærkninger endnu. Jeg skal sige til hr. Knud Bro og hr. Enggaard, som begge var inde på spørgsmålet om en stærkere central styring af universiteterne på baggrund af, hvad vi har drøftet tidligere i dag om de

[Undervisningsministeren.]

højere uddannelser og placeringen, at jeg, som jeg allerede har givet udtryk for ved behandlingen af universitetscenterlovforslaget, er interesseret i, indstillet på og indser nødvendigheden af at få etableret en sådan stærkere central styring. Jeg vil gerne medvirke til, at det kan ske og ske så hurtigt, som det nu vil være gørligt.

Endelig må jeg gøre en enkelt bemærkning til hr. Morten Lange. Hr. Morten Lange kritiserede, at ikke-akademiske medarbejdere efter lovforslaget kun er repræsenteret i institutråd; det er vel også dér, de har den største berøringsflade, den største interesse i at være repræsenteret. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på og fremhæve det, som udvalget indstiller om oprettelse af samarbejdsudvalg ved universiteterne.

Så skal jeg til sidst blot anbefale at stemme imod hr. Kjær Rasmussens ændringsforslag og for de forslag, som er stillet af mig og tiltrådt af udvalgets flertal.

Orla Møller: Det sene tidspunkt inspirerer ikke til nogen længere tale nu, men der er dog et par enkelte ting, jeg ikke kan lade være med at kommentere.

Hr. Knud Bro talte om, at relevante organisationsinteresser burde finde en placering i organerne, og talte også om at nedbryde generationskløften. Begge disse udtalelser fører efter min opfattelse direkte til det ændringsforslag, vi i socialdemokratiet har stillet til § 11.

Hr. Enggaard var så venlig at bruge nogle meget pæne ord om mig. I den forbindelse burde jeg måske sige, at næsten noget af det værste, man kan komme ud for i denne verden, er at blive rost af sin modstander. Det skaber det stik modsatte indtryk hos ens egne. Jeg vil i øvrigt sige til hr. Enggaard, at jeg gennem 30 år har været vant til at leve med mine gamle taler, så jeg er ikke nervøs for at se dem i øjnene endnu en gang.

Det sagligt afgørende i hr. Enggaards tale kom i forbindelse med, at der ikke skulle være nogen slavisk kopiering af reglerne for de studerendes repræsentation inden for de forskellige anstalter, men at de bærende principper burde være de samme. Men det var lige akkurat det punkt, jeg angreb; der er ikke de samme bærende principper de to steder.

Hr. Samuelson fastslog, at det er i studienævnene, studenterne har de største interesser. Jeg har personlig den opfattelse, at skal der snakkes demokrati, må man hellere lade dem, som sidder midt i det, afgøre, hvad der er deres egne største interesser, og ikke selv på forhånd formulere, hvad de skal mene er deres interesse. Jeg kan slet ikke forstå hr. Samuelsons frygt for, at forsøgsparagraffen skulle medføre, at man endte i de rene procedureproblemer. Undervisningsministeren var inde på det samme spørgsmål og antydede i den forbindelse, at det var letsindighed og manglende ansvarsfølelse fra min side, der gjorde, at jeg kunne tale om denne paragraf, som jeg gjorde. Må jeg i den forbindelse gøre opmærksom på, at den er formuleret sådan, at disse forsøg sættes i gang efter indstilling af universitetet. Der er klart og tydeligt lavet en ansvarsplacering i denne forbindelse.

Så vil jeg gerne knytte bare et par bemærkninger til ministerens tale til sidst. Efter min opfattelse har ministeren med ændringerne i lovforslaget gjort det, at først er han sprunget i den forkerte grøft til den ene side, derefter i grøften til den modsatte side af landevejen. Han har ikke formået at finde en balance imellem det synspunkt, at folketinget fastsætter reglerne for valg til styrelsesorganerne, og hensynet til studenterorganisationernes berettigede interesser. Jeg kunne have lyst til i den forbindelse at sige det sådan: jeg kunne egentlig godt have stemt for det ændringsforslag, som regeringspartierne er kommet med om § 11, hvis de havde taget det forslag op, vi er kommet med. Der er ingen virkelig bærende uoverensstemmelse mellem de to forslag, og det er her, hele problematikken ligger, når det drejer sig om § 11 og studenterne placering i organerne.

Når det nu bliver sagt, at de studerende er under uddannelse og derfor ikke har forudsætningerne for at være med på lige fod med andre undtagen i studienævnene, vil jeg gøre opmærksom på, at en stor og stadig større gruppe af de yngre lærere og undervisere ved universiteterne i hvert fald har en anden opfattelse. Skal man derfor cementere sin opfattelse, bliver man nødt til at gå imod adskillige af dem, som kender tingene indefra og ved, hvad det drejer sig om.

I øvrigt vil jeg til sidst gerne sige, at jeg

[Orla Møller.]

vil bakke op bag hr. Morten Langes opfordring til ministeren om at omvende sig i den ellefte time — det er nærmere forklaret mellem anden og tredje behandling. Skulle dette blive tilfældet, siges det jo, at også de, der kom med i den tolvte time, hører til sagslighedens flok.

Knud Bro: For en ordens skyld skal jeg sige til hr. Kjær Rasmussen, at vi er imod hans ændringsforslag, og at vi har læst det.

Morten Lange: For samme ordens skyld skal jeg sige til hr. Kjær Rasmussen, at jeg også har læst hans forslag. Det indeholder visse interessante nydannelser og visse væsentlige fejl; vi vil afholde os fra at stemme om det og håbe, at han en anden gang vil finde ud af, at det ikke er nødvendigt at være så besværlig i folketingsarbejdet.

Om det, der i øvrigt har været sagt, nogle ganske få supplerende bemærkninger. Vi har haft lidt diskussion om de ikke-videnskabelige ansatte, og nu har man fundet den løsning, at problemet skal klares via såkaldte samarbejdsudvalg. Det har det såmænd skullet klares ved i de sidste 20-30 år, det har bare ikke fungeret, og der er ikke nogen som helst grund til at tro, at det pludselig skulle komme til at fungere. Det, vi er i færd med, er jo i virkeligheden at lave samarbejdsudvalg for langt de fleste øvrige kategorier. Hvorfor i alverdens riger og lande skulle vi nu pludselig til at stille to mekanismer på benene? Det kan ministeren ikke mene er fornuftigt — det mener han sikkert heller ikke; det er blot for at få et alibi for at have glemt et eller andet i de hidtidige fremstillinger. Men der er altså stadig plads mellem anden og tredje behandling til at komme til bedre løsninger.

Måske ligelunde med den såkaldte forsøgsparagraf. Den er cementeret så stærkt, at det ikke er mange letsindigheder, der kan laves efter den. Jeg tror i og for sig, den kunne gennemføres, uden at der skete noget som helst ved det, så også jeg vil bede mini-

steren om at overveje, om han kunne finde på at foreslå den i en ændret formulering. Det er jo ikke god skik, hvis man først stemmer noget ned ved anden behandling, så at genoptage det ved tredje, men det kunne da være, han kunne skrive den om, så den blev fornuftig. Den paragraf, som ministeren har velsignet os med, er meget beskedent.

Endelig en bemærkning, som jeg ikke kan dy mig for at komme med, efter at jeg nu har læst en afhandling af den tidligere studiestreker i Danske Studerendes Fællesråd, hr. Wivel. Han har begæet flere interessante afhandlinger om forskningen og dens status. Det er efter devisen „forskning for folket“ — og det lyder vældig godt — „ikke for profitten“, og det lyder om muligt endnu bedre. Lad det da være sagt med fuld præcision, at denne devise er meget ukarakteristisk i den debat, vi har ført her, for universiteterne beskæftiger sig med grundforskning, og om profitten kan udnytte resultaterne, om folket kan udnytte dem, eller hvem der kan udnytte dem, lader sig hverken afgøre ved studienævns-, konsistoriums- eller anden behandling, men simpelt ved, at forskningsresultaterne bliver fremlagt, og så kan hvem som helst, der har lyst, bruge dem. Hvis nogen tror, at profitinteresser dirigerer universitetets forskning, kan det kun skyldes et af to: enten uvidenhed, hvilket er mest sandsynligt, eller også, at man simpelt hen ønsker at vildføre befolkningen, hvilket jeg i denne forbindelse skal se bort fra.

Kjær Rasmussen: Der er jo næsten tradition for, at jeg giver hr. Morten Lange besværligheder her i tinget, men det må vi jo prøve at leve med begge to.

Det, der kalder mig herop, er en bemærkning af ministeren. Ministeren siger, at de studerende ikke har tilstrækkelig fagkyndig indsigt til at berettige til større repræsentation. Med samme begrundelse kunne ministeren faktisk lige så godt foreslå, at valg til folketinget blev afskaffet, fordi størstedelen af befolkningen intet begreb havde om nati-

[Kjær Rasmussen.]

onaløkonomi. Det er faktisk det, der er tilfældet. Jeg synes ikke, at ministerens argument dner, for selvfølgelig har de studerende en mening om prioriteringen. Vi kan derfor ikke se rettere, end at ministeren må have en udtalt hensigt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget uden for betænkningen af *Sigsgaard og Kjær Rasmussen* (se tillæg B sp. 2197) om en ny affattelse af lovforslaget *forkastedes* med 89 stemmer mod 3; 58 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, ændringsforslag nr. 1, § 2, således ændret, og § 3 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 *forkastedes* med 143 stemmer mod 8; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 og § 4, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 om en ny affattelse af § 5 *forkastedes* med 90 stemmer mod 8; 54 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 4 og § 5, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 *forkastedes* med 92 stemmer mod 8; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 7 *forkastedes* med 90 stemmer mod 54; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9 *forkastedes* med 92 stemmer mod 60.

Ændringsforslag nr. 10 og § 6, med de foretagne ændringer, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11 *forkastedes* med 90 stemmer mod 11; 51 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 12 *forkastedes* med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 15 *forkastedes* med 92 stemmer mod 8; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 14 *forkastedes* med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 13 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 16 *forkastedes* med 92 stemmer mod 8; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 17 *forkastedes* med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 18 og § 7, med de foretagne ændringer, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19 *forkastedes* med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 20 og § 8, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 21 *forkastedes* med 98 stemmer mod 54.

Ændringsforslag nr. 23 *forkastedes* med 92 stemmer mod 8; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 22 og § 9, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25

forkastedes med 90 stemmer mod 54; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 24

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 26

forkastedes med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 27 og § 10, med de foretagne ændringer,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 30 om en ny affattelse af § 11

forkastedes med 90 stemmer mod 62.

Ændringsforslag nr. 29 om en ny affattelse af § 11, § 11 i den ændrede affattelse,

ændringsforslag nr. 28, om ændring af overskriften til § 11, og § 12

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31

forkastedes med 92 stemmer mod 60.

§§ 13 og 14 og ændringsforslag nr. 32

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 33

forkastedes med 90 stemmer mod 62.

§ 15 med den foretagne ændring og § 16

vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 35 til ændringsforslag nr. 34

forkastedes med 92 stemmer mod 59; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 34, § 17, således ændret, og § 18

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Uden for dagsordenen skal jeg lade foretage valg af det udvalg, som tinget i formiddags besluttede at nedsætte angående forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter m. fl. lovforslag.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter,

forslag til lov om ændring af lov om en kornordning,

forslag til lov om ændring af lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

og

forslag til lov om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.

Valgt blev: Niels Ravn, Burgdorf, Juvl-Madsen, Poul Schlüter, Niels Eriksen, Anders Andersen, Jens Chr. Christensen, Svend Haugaard, Erik Hansen (Ålborg amt), Jens Peter Jensen (Agerskov), Chr. Thomsen, Poul Dalsager, Grünbaum, Risgaard Knudsen, Buchart Petersen, Teichert og Morten Lange.

Tredje næstformand (From): Medlemmer af folketinget Sigsgaard og Kjer Rasmussen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om skattemæssige afskrivninger m. v.

forslag til lov om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m. v.

forslag til lov om ophævelse af lov om investeringsfonds,

forslag til lov om ophævelse af lov om indskud på etableringskonto

forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

og

forslag til folketingsbeslutning vedrørende beskatning af kursgevinster.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1969-31. marts 1970. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ferie har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om offentlighed i forvaltningen har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om den sociale pensionsfond. Eksemplarer vil blive omdelt.

Efter at *Børge Schmidt* har nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, har vedkommende gruppe i hans sted udpeget *Grete Hækkerup* til at indtræde som stedfortræder i boligudvalget. Den pågældende er herefter valgt.

Medlem af folketinget *Lene Bro* har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren tage skridt til, at udbetaling og andre forsendelser af folkepension til ægtepar kan modtages af begge ægtefæller?“

Medlem af folketinget *Lene Bro* har meddelt mig, at hun ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, hvornår der kan forventes et resultat af arbejdet i embedsmandsudvalget vedrørende ny adoptionslov?“

Medlem af folketinget *Johan Nielsen* har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren medvirke til, at enlige adoptivforældre med hensyn til børnetilskud bliver ligestillet med enlige forsørgere?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Sigs-gaard*): Jeg skal herved tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om skattemæssige afskrivninger m. v.,

forslag til lov om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m. v.,

forslag til lov om ophævelse af lov om investeringsfonds,

forslag til lov om ophævelse af lov om indskud på etableringskonto,

forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. og

forslag til folketingsbeslutning vedrørende beskatning af kursgevinster.

Udover de almindelige afskrivningsregler, der ikke berøres af de stillede forslag, har skiftende regeringer fået gennemført en række særlige afskrivningsregler, der i realiteten blot er statstilskud, betalt af skatteyderne, til snart sagt alle former for investeringer, ja, endog til investeringer eller erhvervelser, der ikke er foretaget, men kun planlagt.

Forslagsstillerne finder det uhensigtsmæssigt på denne måde at støtte investeringer i flæng uden hensyn til deres nytte og nødvendighed.

Dertil kommer, at disse tilskud over de særlige afskrivningsregler overvejende betales af de jævnt- og dårligtstillede skatteydere og går til de overvejende bedrestillede. De er dermed udtryk for en usocial politik.

De rigelige og ret tilfældige investeringer, der fremmes af de love, forslagsstillerne hermed foreslår afskaffet, er en hovedårsag til landets økonomiske vanskeligheder, idet de belaster valutabeholdningen og stiller så overvældende krav til opsparingen, at renten tvinges i vejret.

Under hensyn til det nævnte og til ønskeligheden af, at beskatningsgrundlaget udvides, så udskrivningsprocenten kan nedsættes, finder forslagsstillerne det nødvendigt, at de stillede forslag gennemføres. De er fremsat nu, for at de skal kunne indgå i overvejelserne om udskrivningsprocenten. Der er tid til at overveje dem, idet udskrivningsprocenten ikke behøver at blive fastsat før september-oktober.

Forslagsstillerne har samtidig foreslået skatten af særlig indkomst sat op fra 30 pct. til 50 pct. ud fra den betragtning, at overvejende arbejdsfri indkomster, som der her er tale om, bør beskattes mindst lige så hårdt som arbejdsindkomster. Samme betragtning